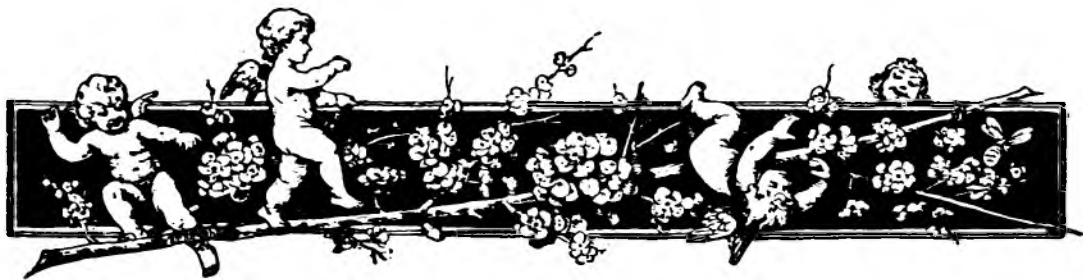

MALI ISTRANIN

Radoslav Kovač:

Proljeće

Sa blještavinu zrakama proljetne zore sišla je na zemlju božica proljeća — Vesna. Došla je iz kraja gdje vlada vječna mladost i ljepota. U ruci je držala zlatan štap iz kojega su izbijale tople sunčane zrake i plele božanski vijenac oko njezine ljupke glave. Haljina joj je bila satkana od ružičastog tkiva tankog kao paučina, a ukrašena nježnim laticama kajsijina cvijeta. Niz rame joj se spuštale dvije vrane pletenice a u njima upleteno prvo proljetno cvijeće: bijela visibaba i mirisna ljubica. Lice joj je bilo mlijekom umiveno a na obrazima rumeni dašak ružinog pupoljka koji se zarumenio od cjelova rujne zore.

Nježnom rukom odgrnula je sa zemlje snježni veo. Ukočena zemlja budila se oda sna, protegla zaspale udove i počela naglo disati. Snježna kora na zemlji naglo se tanjila. Ispod snijega pojavila se sura rebra zemlje. Umivene rastopljenim snijegom zazelenile se livade svježim zelenilom a u prodolicama sjajile se kao suze male lokvice.

Vesna se sunčanim štapom lagano dotakla livade. Snježna se visibaba probudila te izvirila bojažljivo iz zemlje. Kad je opazila Vesnu, šanula je nešto svojim drugaricama a one sve podigle glavice i gledale za mladom boginjom.

Vesna je išla dalje. Došla je do šumskog potocića kojega je baba Zima ledenim cjelovom u led bila okovala, lagano ga dirnula štipićem a potocić se probudio i veselo skaćući jurnuo u dolinu. Protrčao je kraj stare vrbe, koja se golim, crnim granama nagnula nad njegovo bistro lice i doviknuo joj: »Dolazi Vesna!«

Starim žilama vrbe potekoše jače sokovi, nabubriše pupovi i vrba se osula mnoštvom svilenih maca.

Glogov grm, izrasao na samoj obali, saznao je od brbljavog potocića da dolazi Vesna pa je i on htio da je dostojno dočeka i okitio se sav bijelim cvijetom kao da ga je popalo inje.

Od nekuda je doletjela mala ptičica, sjela na rasevjetali grm, digla glavicu prema suncu i zapjevala u čast Vesni.

Od te se pjesmice probudili kožnati pupovi drveća, bubrili i rastvarali se i drvo je prolistalo.

Tople zrake proljetnog sunca izmamile su malu pastiricu i ona izagna sviloruno stado ovaca na pašu i dok su ovce požudno obgrizale mladu sočnu travicu, mala je pastirica tražila u grmlju među svelim jesenskim lišćem sakrivenu mirisnu ljubicu.

Vesna je lagano prolazila dalje: livadom i šumom, poljem i vrtom, gradom i selom i za sobom ostavljala miris mladosti i ljepote a Zemlji donosila uskrснуće.

Stari hrast

Gore na vrhu planine rastao je stari hrast. Debelim i kvrgavim korjenjem prihvatio se za gromade kamenja. I najstariji ljudi dolje na podnožju planine pripovjedaju kako se još iz svoga djetinjstva sjećaju, da se još onda taj stari hrast uzdizao ovako ponosno gore na vrhu svoje pećine. Jato surih orlova bilo mu je jedino društvo.

Sjećaju se starci, kako je jedne noći bijesnila oluja. Strijela je tresnula gore negdje u planini. Odlomila je teške pećine, koje su se survale dolje u nizinu rušeći mlade hrastiće na svome putu. Ljudi su bili uvjereni da je strijela tresnula gore o stari hrast i da se je njegova snažna trupina survala zajedno s gromadama kamenja. Sutradan, kada su se ljudi probudili vidjeli su da je strijela hrastu polomila grane, ali da je on ipak još uvijek ostao kao pobjednik na svojoj strmoj pećini. Lahor je šuštao njegovim lišćem i izgledalo je, kao da nešto priča svojim drugovima mladim hrastićima, koji su rasli na njegovome podnožju.

Na jednom mjestu na hrastovom trupu gdje je nekada bila snažna grana, nastala je mala pukotina. Neka crvenkasta ptica nastanila se u njoj. Ona je domala postala najvjernijim prijateljem staromu hrastu.

U proljeće, kada bi se iz jajašca izvalili mladi ptići, pružili bi svoje kljuniće kroz otvor svoga gnijezda, a stari bi hrast zašuštao svojim lišćem. To je stari hrast malim ptićima pripovijedao svoje priče o zvjezdama s kojima noću prijateljuje. Doletjela bi zatim i njihova majka. Ptići bi zacičali, otvorili bi svoje kljuniće u koje bi im majka spustila kakovoga crvića, što bi im ga donijela iz hrastove šume, koja je rasla po obronku planine. O, to je bivao uvijek najljepši trenutak u životu staroga hrasta. A kada bi njihova majka odletjela po nove crviće, stari bi im hrast pričao o mrkim ljudima, koji žive dolje na podnožju planine. Pričao im o nekom svijetlom predmetu, kojega bi svake jeseni ti ljudi donijeli u šumu. Po kakvom starom hrastu tim bi predmetom lupali tako dugo, dok se taj hrast nebi od strašnih boli i strašnim krikom srušio na zemlju. »Da, sjekira se zove taj strašni svijetli predmet« rekao bi stari hrast s nekim strahom i zadržtao bi kraj toga. O, onda je stari hrast mrzio te ljude, ali ih je kasnije ipak zavolio. »Evo, pričaću vam, mali moji, kako sam zavolio te ljude «nastavio je stari hrast. »Jednoga ljeta zaurlao je vjetar s one južne nizine. Gromovi su treskali o ove velike hridi, a gromade kamenja rušile su se dolje u nizinu prema selu. Drugoga dana dotrčali su ljudi, pogladili su moju hrapavu koru, a na njihovom licu sam vidio radost što sam odolio gromovima. »Da nema

toga našega staroga hrasta, naša planina nebi više bila ovako lijepa, rekli su. I, eto, od toga dana zavolio sam te ljude.

Nakon toga im je pričao drugu još ljepšu zgodu iz svoga života: »Dolje na zemlji kraj moga korjenja je pred mnogo godina ležao neki crni truli panj. Neki crv ga je izgrizao. Vaša majka je uveče dolijetala na moje grane i prije nego bi ušla u svoje gnijezdo zapjevala bi svoju titravu pjesmicu. A ja sam onda i njoj kao i vama danas pričao svoje priče o zvjezdama, ljudima, orlovima i gromovima. Crvi su onda raskali samo trule crne panjeve, a ptice su još onda u slozi živjele s njima. Onaj crv u panju prijekim je okom gledao naše prijateljstvo i svaki puta kada bi doletjela vaša majka, crv bi se sakrio u svoj panj. Nije trpio pjesmica, koje bi pjevala vaša majka i punačke moje priče što sam ih ja njoj pripovjedao. Odlučio je da pomuti lijepo naše prijateljstvo. Jednoga jutra, kada je odletjela vaša majka, dogmizao je do moje kore i počeo je izgrizati. Uvidio sam njegove crne misli i zadržtao sam pri pomisli da ću istrunuti i pocrnjeti kao onaj truli panj iz koga je izgmizao crv, naš neprijatelj. Uveče, kada se je vratila vaša majka, opazila je moju snuždenost. Crv se je već bio ugnijezdio u mojoj kori. Ni vaša majka nije te večeri pjevala. — U jutro rano, ona je svojim kljunom pokucala po mojoj kori. Probudila je crva izvukla ga iz njegova ležaja i progutala. Odonda je ona ukleti neprijatelj crva. Kasnije nijesam nikada više čuo njene pjesmice. Po čitave dane odonda oblijeće šumom i traži crve, koji su se počeli uvlačiti u koru živoga drveća. Kao i čovjek s onim svjetlim predmetom, tako i ona svojim kljunom lupa po drveću da sve šuma ječi. — Proganja crve. Naše prijateljstvo je odonda nerazdruživo.

»Ali kada ugine vaša majka, vi ćete me, ptići moji, ostaviti i odletjeti, a ja ću umrijeti od tuge za vama . . .«

A ptići zacvrkutaše: »Ne, hraste dragi, nikada mi nećemo zaboraviti i ostaviti gnijezda u kome smo se izlegli. Nikada zaboraviti Tvojih lijepih priča o zvjezdama, orlovima, gromovima i podlome crvu.« — Tako je i bilo. Ptići su ostali u gnijezdu, a majka ih je naučila da po šumi tamane crve. Ta ptica je bila lijepa šarena žuna.

Hrast još i danas stoji na svojoj strmoj stijeni i novim mladim ptićima svakoga proljeća priča priče o zvjezdama, orlovima i gromovima.

Viktor Cvitan.

Opustjelo ognjište

Kuća djeda Mije ostala je pusta. Po čitav dan sjedi djed Mijo u dvorištu pod starom ladonjom. Njegova je kosa sijeda, kao da je posipana injem. Oštre brazde su se urezale u njegovo lice. Stari djed Mijo je lani navršio devedeset i šestu godinu. Od svojih više nikoga nema do svojega dvadesetgodišnjega unuka i male unuke Marice. Njegov mali unuk Ivan je bio najbolji i najmarljiviji učenik u školi. Kada je bio svršio osnovnu školu, odveo ga je djed u Pazin. Fratri u Pazinu upisali su ga u gimnaziju, odijevali ga i hranili. A Ivan je i u gimnaziji bio najmarljiviji učenik. Svršio je i gimnaziju i baš tada dođoše Talijani u Istru.

Jednoga dana dodoše u Ivino selo karabinijeri i odvedoše ga u neki daleki talijanski grad. Tamo su ga zatvorili u neku podzemnu tamnicu. Nijednoga prozora nije bilo u njegovoj tamničkoj sobi, a po zidu su se do kamenog poda spuštale velike kapi vlage. Spavao je na istruloj slami. Jedina hrana mu je bila voda i crni neslani hljeb. Njegovo ime Ivan Franjić prekrstiše u Giovanni Franchetti.

Tu je ležao slomljen na istruloj slami i čeznuo za sunčanim sjajem, čija nijedna zraka nije mogla prodrijeti debelih tamničkih zidova. Mislio je na svoga staroga i sijedoga djeda. Znao je da ga nikada više neće vidjeti. Znao je da će njegove kosti istrunuti u ovoj tamnici kao što su trunule i sve one kosti njegovih zemljaka Istrana, koji su prije njega još prije stotinu godina umirali u ovoj istoj mračnoj tamnici. Te su kosti ležale razbacane okolo po kamenom podu tamničke sobe.

Svaki puta kada bi se Ivan sjetio svoga staroga djeda i svoje male seje Marice, zaplakao bi od tuge, grebao bi od očaja po vlažnome zidu tako dugo dok nebi polomio sve nokte na prstima iz kojih bi procurila krv.

Otac Ivin bio je poginuo negdje u ratu. Majka je umrla od tuge za ocem. Zakopaše je na seoskome groblju, a nad uzglavljem joj zasadiše dva čempresa. Hrastov križ nad uzglavljem je već istrunuo, te se i on svalio kao mrtav preko majčina groba.

»O, da mi je umrijeti« šaptao je Ivan. »Da mi je leći u grob uz moju majku. Ljepši bi mi sanak bio uz moju dobru majku nego u ovoj pljesnivoj tamnici, kamo nikada neće doprijeti sunčano svijetlo.«

»Majka je imala velike, modre i dobre oči pune suza. Njene su ruke bile mekane, a grudi tople. Njena se je duša gore na nebu pretvorila u anđela, ali stijene tamnice su debele i topli dah njenoga srca ne može doprijeti ovamo. Kada bi majka sletjela s neba, njena andeoska krila razderala bi se od bodljikavih žica kojima je okružena tamnica.«

Tužan je bio Ivan. Nikada nije mogao odagnati misli, koje su ga vukle njegovom djedu, majčinom grobu, sestrici Marici i staroj ladonji, koja je rasla pred njihovom kućom u dvorištu. I ta stara ladonja mu je bila isto toliko draga koliko i grob majčin. I radi te ladonje — eto — Ivan trune u ovoj tamnici.

Bili su došli neki talijanski trgovci drvom. Dopalo im se deblo ladonjino. To je deblo bilo tako debelo, da ga pet ljudi nije moglo obuhvatiti. Ni sam pradjed Ivanov nije znao tko je posadio to deblo. Ti talijanski trgovci su djedu Ivanovom za tu ladonju nudili nekoliko talijanskih lira, ali im je Ivan umjesto djeda odgovorio, da ga nebi prodali za čitavu Italiju. Ta ladonja da im je milija od čitave Italije.

Trgovci su otišli, tužili su Ivana, da je nešto strašno ružnoga rekao za Italiju. Drugoga dana su došli karabinijeri i odveli ga u neki daleki grad. Bez suda su ga strpali u tu tamnicu.

Jednoga dana, kada je Ivan samo na časak usnuo na truloj slami, usnio je neki teški san. Snivao je, kako je njegova majka-andeo otvorila teška gvozdена vrata tamnice. Njena zlatna krila obasjala su cijelu tamnicu. Mnogo Istrana je izašlo iz svojih tamničkih ćelija i svi su joj ljubili zlatna andeoska krila. Ivan je osjetio kako su i njemu ponarasla isto onakova krila, kakova je imala majka. Snivao je, da je odletio u

svoje selo. U dvorištu pod starom ladonjom ugledao je svoga sijedoga djeda. Djed je ljubio hrapavu koru stare ladonje, a velike su mu suze iz očiju padale po debelom i kvrgavom korijenju ladonjinom. Ivan je poljubio svoga djeda. I sestra Marica je izašla iz kuće i bacila se bratu oko vrata. A onda je Ivan rekao djedu: »Ustani djede! Mi ćemo ostaviti našu bijelu kuću, staru ladonju, naše drago istarsko selo i grob majčin. Otići ćemo iz te naše puste i drage Istre . . .« Ali djed se je sagnuo, primio se za kvrgavo korijenje ladonjino, a kada ga je Ivan htio podignuti, vidio je, da je stariac mrtav . . .

Ključevi su zaškripali u gvozdanim vratima tamnice, a njihovo je škripanje prekinulo teški Ivanov san.

Na groblju je grobar Talijan posjekao ona dva čempresa nad grobom Ivanove majke.

Djed je ovoga proljeća umro.

Staru ladonju posjekoše talijanski trgovci drvom.

Srušio se krov Ivanove kuće. Kopriva je izrasla iz njegovih ruševina.

Marica prosi selom, a o Ivanu se nikada nije ništa čulo od onoga dana, kada su ga odveli karabinjeri. Vladoje Rovinjski

Istra

Tamo gdje se vali ljube
u mirisna jutra bistra
stoji zemlja krasnolika
zarobljena naša Istra

Nema ona silnih gora
što se gordo k nebu dižu,
nit ravnica nepreglednih
kuđ se bujna žita nižu.

Al' brežuljci krševiti
i dōčići crvenice
draži su nam nego silne
i prostrane sve ravnice.

Po njima nam bajam cvate,
lista smokva i maslina,
granaju se vinogradi.
majka pjesmom budi sina.

Gradovi su nanizani
— golubinja jata bijela —
srebropjene bistre rijeke
i ubava naša sela.

Ponajveće naše blago
jest djedovska krvca sveta
kojom Istra branila se
kroz tisuću dugih ljeta.

U svaki je vis i kamen
upisano naše ime,
Istra živi kroz vjekove
i umire samo s time.

Zato dok se Jadran plavi
i žubore rijeke bistre
slavenska će živjet duša
zarobljene naše Istre.

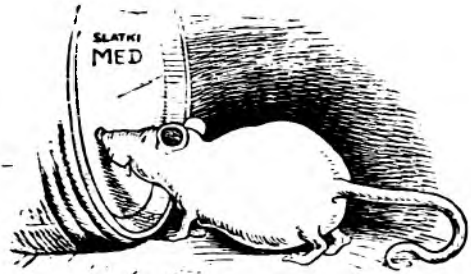
Gabrijel Cvitan.

Fuček Martin:

Život jednoga miša

Jedne večeri, kad sam čitao novine dotrčei u sobu mala Smilja i poviče: »Tata protrčao je miš! Eno ga iza ormara!« I naravski hajde u lov za njime. Odmakli ormar, zavirili i pretražili svaki kutić, no miša nema. »Smiljo, ti si nas prevarila«, rekoh ja, ali je mala sveudilj tvrdila da je bio miš. Te noći ne mogoh dugo zaspati, već mi dolazile svakojake misli, a među njima i ona o mišu. Misleći tako na tog štetočinju, kad mi se prisluhne da miš glode negdje iza ormara. Načulim uši i zbilja, bilo je njegovo glodanje. »Čekaj ti mene naći ću te ja. Sutradan postavih mišolovku s malo pečene slanine kraj ormara. Ne prode dan dva, a on u mišolovci. Mali ludov zavukao se u nju, pojeo slaninu no prisjela mu; jer nije više našao izlaz iz mišolovke. »Što ću s jime?« Moje mačke će

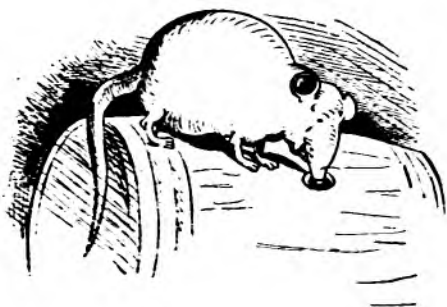
mu se veseliti. Mala Smilja poviče: »Tata, nedaj ga mačkama — ja ću se igrati s njime.« Postavih mišolovku na stol, da ga gledamo; napose mala Smilja. Opazismo da mu je jedno uho bijelo. Ja počnem otvarati mišolovku, pozvah mačke da im ga bacim. Mišić zacvili i počme da se moli, da ga ne bacim prije, nego mi ispriповijedi kako je došao k meni; da mi ispriповijedi cijeli svoj život. Zatvorim mišolovku a on poče:

»Dodoh u vaš stan pred nekoliko dana. Bijaše mi vrlo lijepo. Dodoh k vama iz susjednog sela. Tamo se rodih i odrastoh. Ugledah ovaj svijet kako rekoh u susjednom selu u zgradi sreskog načelstva i to u sobi pritvorenika nekoliko centimetara pod podom. Sjećam se dobro, bila nas je puna mišja rupa braće i sestara. Majka se naša mnogo brinula za nas. Mi smo rasli i bili vrlo objesni. Često smo izvirivali iz rupe, a majka

bi nas opominjala. Djeco, čuvajte se! Vani se šeće strašilo, koje ima u glavi mjesto očiju žeravice, a mjesto prstiju oštre i dugačke igle! Čim bi nam majka više pričala o tom strašilu tim bi mi bili znatiželjniji, da ga već jednoć i vidimo. Naša domaja bijaše kako rekoh soba pritvorenika. U njoj bijaše čestoput mnogo pritvorenika što bi nas vrlo veselilo, a znalo bi pako proći po nekoliko dana, da ne bi bilo nikoga. Tad bi i mi tugovali. Kad smo već prilično odrasli razidosmo se na sve strane, da svaki samostalno živi. Nekoju braću više uopće ne vidjeh, tek jedna sestra nastanila se nedaleko mene u istoj sobi, u protivnom kutu. Za braću neznam kako se probijaše kroz svijet. Ja i moja sestra našli smo u našoj sobi mnogo hrane i slobode. Kako u sobi ne bijaše ni stolova

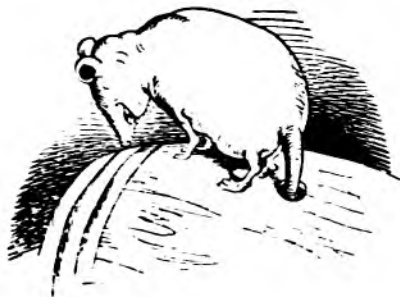
ni stolaca, to je pritvorenicima često pao poveći komad hrane na zemlju pa eto nama veselja. Znali smo se često popeti i na tvrde ležaje naših pritvorenika. Moja sestra bijaše vrlo neoprezna. Jedne noći zade u torbu jednog pritvorenika nanjušivši slaninu, no u njoj zaglavi i tako ja ostadoh sam. Pritvorenici bi se izmjenjivali što bi mene mnogo veselilo, jer bi od njih čuo uvijek nove priče. Pritvorenici su pripovijedali čega radi su zatvoreni. Tako jedan šaljivčina reče: »Braćo slušajte! Vraćah se iz klijeti malo pijan pa razbih prozor jednome susjedu i eto me za tu sitnicu u zatvoru.« Drugi opet: »Ja eto podoh u šumu. Nije mi se htjelo kupiti suhe ogranke, već nasjekoh drva odmah kraj puta i eto braćo toga radi ja moram da odsjedim dva dana.« Često slušah takova i slična jadanja. Ja sam uvijek s veseljem slušao njihove jadikovke. Jednoga dana sretoh se s mojim bratom, koji mi reče da je kod njega u prvom spratu mnogo ugodnije i ljepše. Pomislih kako bi promijenio stan pa

da odem gore k njemu; jer tamo će sigurno biti ljepše. Ova me želja toliko zaokupi da sam samo na to mislio. Znam, na hodniku sjedi podvornikova mačka i ta bi mi sigurno htjela zakrenuti vratom, kaošto je i mnogoj mojoj braći. Već nekoliko dana ne bijaše u zatvoru nikoga, a meni dojadilo toliko samovanje pa odlučih još iste noći preseliti se. Noć

se spusti, a ja kradimice stepenicama gore. Srce mi se skameni, kad opazih u hodniku dvije sjajne točke, koje mi se zabadahu u tijelo. Uvukoh dah — kuda ću? Nađoh malu rupicu između vrata i vratnica i provučem se u sobu. Sad se ne bojim, pa odahnem slobodnije.

Tu bijahu naslage svakojakog papira povezanog u zavežljaje označene brojkama: 1—1000, zatim 1001—2000 i t. d. Pomislih to je sigurno pismohrana sreskog načelstva i odlučih tu ostati računajući, da me činovništvo neće mnogo smetati dolazanjem u tu prostoriju. Osobito me veselio onoliki papir, koji će poslužiti za prikraćivanje mojih zubiju, koji mi uvijek rastu. Pismohrana bijaše hladna i dosta tamna prostorija u koju je podvornikova žena često donosila različita jela da ih ohladi i sakrije pred djecom. To mi je dobro dolazilo. Plivah u slasti i dobro se ugojih. Bijaše mi vrlo ugodno osobito u mojoj rupi, koju izgloдах između onih silnih zamotaka. Ovdje ću ostati do smrti! No podvornikova žena opazi, da joj činim kvar na jelima. Zato jedne večeri zatvore u pismohranu mačku, sigurno da me uhvati. Te noći ne izlazih iz rupe; jer mi je baš u rupu dopirao sjaj mačkinih očiju. Osjetih glad, a s time i pomiso da ću morati i ovaj stan napustiti. Ali kuda ću? U prizemlje me srce ne vuče, a na tavan se ne isplati poći, jer tamo sigurno nema

tako dobre hrane. Podvornikova žena nije više ostavljala jela u mojoj sobi. Jedne večeri, kad me je glad najjače mučio izadoh na hodnik, a tamo opet one dvije svijetle točke. Mačka skoči, a ja jedva dospjeh da šmuknem u susjednu sobu. Ha, sad mi je opet dobro.

Kraj peći nadoh neke ostatke jela pa se dobro nasitih. Zavukoh se među naslagana drva i odlučih dočekati zoru, da vidim gdje sam. Usnuh slatkim snom pa se kasno probudih. Opazim, da se nalazim u lijepo uređenoj sobi gospodina podnačelnika. Promatrajući moju novu sobu, kad li uđe lijep gospodin. Prošeće se sobom zapuši cigaretu i pođe k vratima i poviče: »Marko Fusić, Ivan Kolar!« Udu dva čovjeka, a on ih upita zašto se zavadiše i potukoše? Svaki reče, da nije krivac, a gospodin podnačelnik im zapovijedi da se pred njim pomire i da jedan drugome oprost. Pomislih, to je lijepo. Zatim gospodin podnačelnik pozvoni, a u sobu dođe meni dobro poznat podvornik. Tada će mu gospodin podnačelnik: »Miško, za sutra mi pripravite bundu, idem u susjedno selo,

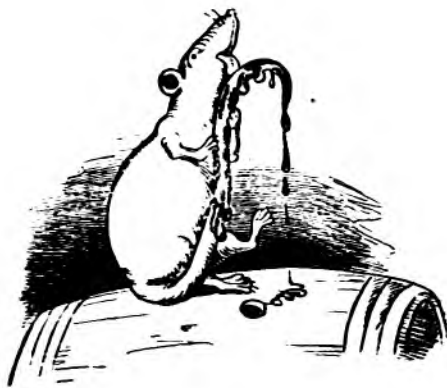
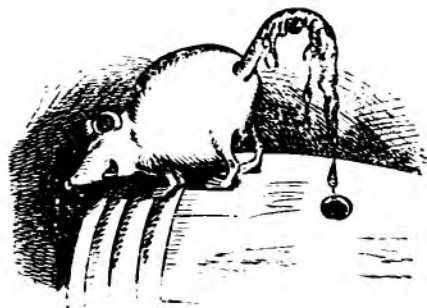
da razdijelim jednu staru zadrugu!«
 »Pa sutra je nedjelja,« reče podvornik. »Ne smeta, tek onda idem popodne,« reče gospodin podnačelnik. Podvornik reče, da će sve urediti i ode iz sobe.

Sutradan unese podvornik bundu i stavi ju kraj peći, da se malo ugrije. Eto mi krasne prilike da se i ja povezem u susjedno selo. Zanima

me život na selu. Mora, da je puno ljepši i slobodniji, nego u ovoj zgradurini gdje mačka uvijek vreba na mene. Počeh se jako radovati. Ali kako ću se popeti na kola gospodina podnačelnika? Mislim, kad mi padne na um, eto tu je bunda, zavuci se u nju. Zavukoh se u bundu i čekam što će biti i kuda ću poći. Preglodem malo kožu i eto me između sukna i kože — krasno i sigurno mjesto. Gospodin podnačelnik i ne misli da će imati suputnika.

Kola krenuše. Put bijaše vrlo ružan, a vrijeme vrlo hladno. Gospodin podnačelnik je neprestano opominjao kočijaša: »Pazite, da se ne prevrnemo!« Nakon kratkog vremena stigismo u to susjedno selo. Male i neugledne kućice s velikim dvorištima i vrtovima. Kola stanu pred jednom velikom kućom, a ja pomislih, to će biti moj novi dom. No bunda ostade na kolima, a ja se ne usudih sići. Za čas evo gospodina podnačelnika, koji zapovijedi kočijašu, da tjera konje gospodinu učitelju. »Konje spremite u staju, — a bundu metnite u kuhinju da mi se ugrije!«

Meni sreće poče jače udarati od pomisli a i sreće, što ću se eto nastaniti kod gospodina učitelja. Sigurno je dobar čovjek pa će mi biti

lijepo kod njega. Stigosmo u školsko dvorište. Kočijaš unese bundu u kuhinju. Bože, tu bijaše krasno, toplo i uredno, pa počnem misliti kako ću se morati vladati u stanu gospodina učitelja. Kočijaš stavi bundu kraj ormara. Ja se izvukoh iz bunde i zadoh pod ormar. Osjetih miris pečenja, što me još više obraduje. Za kratko vrijeme stigne gospodin podnačelnik. Pozdravi se s gospodinom učiteljem, koji ga odvede u prednje prostorije. Kuhinja ostade prazna. Vrata na ormaru bijahu otkrivena, a ja šmuknem u ormar ravno k pečenju. Ogledah jedan komadićak i brzo napolje. Tu je sjajno! Jela koliko noćeš! No veselje moje ne potraje dugo. Opazih, da gospodin učitelj imade dvije mačke, koje već prvi dan osjetiše dolazak nepoželjenog gosta. Moraću se preseliti u prednje sobe kamo mačke ne zalaze. Odlučeno učinjeno. Noću odlazih po svim prostorijama pa čak i u smočnicu. Život mi je prolazio vrlo ugodno. Jedne večeri privuče me miris pečene slanine. Neka mala kutijica, žicom opletena; a u njoj slanina. Kako ću do nje, Zavukoh se u kutijicu, pojedoh slaninu ali više ne nadoh izlaz iz nje. Eto me sada u njoj. —

Nemojte me baciti mačkama! Bacite me u vrt, a ja ću se tamo nastaniti i neću više nikada doći u vaš stan.«

*

Kad je mišić svršio svoju priču rekoh maloj Smilji, da se ne može igrati s mišem pa ga odnesoh u vrt i pustih. On je veselo potrčao prema polju sretan, što se spasio od očite smrti.

*

* * *

Jednoga dana kasne jeseni podoh u lov. Prešavši dobar komad šume zadoh u polje. Opazim kopca mišara kako se munjevitom brzinom zaleteo na zemlju. Nešto je uvrebao. Kobac se digne a ja opalih. Kobac padne, a ja se uputih po nj. Digoh ga, a na svoje veliko čudenje opazih u njegovim zgrčanim pandžama — miša — i to miša s bijelim uhom.

Vrabc

Živ, živ, živ!
 Čiv, čiv, čiv!
 Nisam kriv
 što sam živ!

Na me viču stari
 šepavi pudari.
 »Čuda, kažu . . .
 Pojede nam trešnje sve!«

Ne vjerujte, lažu . . .
 Uzmem gdje
 samo jednu — dv'je.

A što drugi rade.
 kol'ko čine kvara,
 otkuda da znadem?
 kad dozvolu za čuvara
 ne imadem.

Živ, živ, živ!
 Čiv, čiv, čiv!
 Nisam kriv
 što sam živ!

Gabrijel Cvitan.

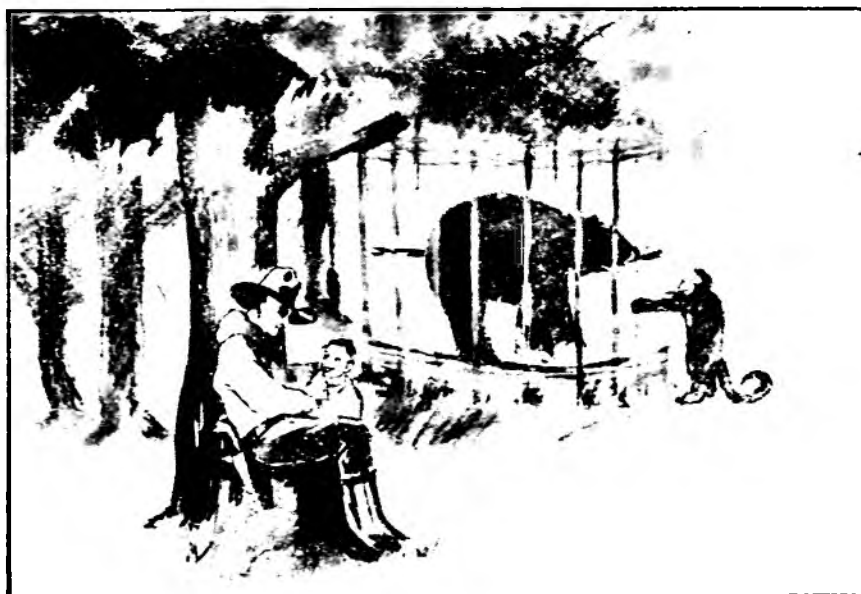
Majmun Klok, mali Jožić i njihove vragolije

»Molite Boga«, rekao je lovac na bivole, koji je oslobodio Kloka i Jožića, »da ste se na nas namjerali. Inače ode vam glava. Ovi Indijanci vanredno su gostoljubivi ljudi, ali ako im se netko zamjeri, ne poznaju šale ni milosrđa. A što ste im to vi uradili, da su vas tako strašno htjeli kazniti?«

»Pa, našalit smo se malo htjeli, te smo njihovom poglavici usuli u lulu baruta i potkadili mu pod nosom, a on se tako strašno ražestio, da nas je dao privezati bivolima za repove . . . Jao, što rebra bole . . .« odvratu Jožić i stade se opipavati . . .

»A odakle ste se doskitali čak u ovu prašumu, gdje nigdje nadaleko nema živa bijelca?« pitao je dalje lovac engleski.

»Iz daleka smo svijeta došli, čak iz Jugoslavije, iz Zagreba, ako ste kada čuli za taj grad.«

»Jožiću!« klikne veselo lovac sada već hrvatskim jezikom, »ta zar je moguće da si to ti? A ovo je majmun Klok, zar ne?«

Jožić je zijeovno od iznenađenja. Ta zaboga kako ga taj čovjek, lovac u preriji, milijune kilometara daleko od Zagreba, poznaje. A govori k tome lijepo hrvatski, ko da je negdje iz Primorja . . .

»Jesam! Ja sam Jožić, a ovo je moj drug majmun Klok«, odvratu Jožić. »Nego odakle vi nas poznate?«

»Dragi moji, dobar glas daleko se čuje...«

»A zao još i dalje« upane Jožić...

»Nijesam mislio tako, jer konačno vi baš ni niste na lošem glasu. Dva mala junaka, koje prati nevolja, no koji uvijek dobro isplivaju, jer nad njima bdiše Providnost. Ja vas poznam, jer i ja čitam ponekad »Malog Istranina«, koji o vama i vašim zgodama redovito izvješćuje.«

»Vi ste jamačno naš čovjek, kad tako dobro hrvatski govorite?«

»Jesam. Ja sam iz Primorja. Sa otoka Cresa, a zovem se Juravić. Već sam dugi niz godina u Americi. Nekada dok je dobro išlo radio sam gore na sjeveru, no sada je i ovuda bijeda i besposlica velika, pa sam se bacio na drugi posao: hvatam divlje životinje i otpremam ih u gradove za cirkuse ili im svlačim krzna, pa ih dobro prodajem.«

»Pa kako ste saznali za nas?«

»Rekao sam ti već, da čitam »Malog Istranina«. Imade ovdje u Americi veoma mnogo naših ljudi koji ga primaju. U New-Yorku, u Pittsburgu, Hobokenu, New-Yersey-u i kojekuda. Ja se često navraćam sa svojim krznom u Hoboken i tamo podignem poštu i novine koje mi stižavaju. Među ostalim dobivam i »Malog Istranina«, kojeg mi redovito sprema naša rođakinja iz Lovrana u Istri Mary Vidošić.«

»Mary Vidošić ona iz banke Jefferson Trust u Hobokenu?, upita Jožić.

»Jest! Baš ona!« odvrati lovac.

»Poznamo je, poznamo, ona je mnogo djece pretplatila na naš list.«

»Eto, eto, kako se mi svi snalazimo na ovom širokom Božjem svijetu.«

Dok su lovac Juravić i naš Jožić tako razgovarali začuje se na jednom strašan krik Klokov.

Što se dogodilo za Boga?! Klok je vršljajući za to vrijeme po šumi naišao na kavez u koji je lovac zatvarao uhvaćene zvjerke i u kom se baš sada nalazio grabežljivi jedan i silan medvjed. Neoprezan kako bijaše, Klok otvori kavez, a moj ti medonja izleti ko pomaman iz kaveza pa skoči za Klokom da ga pojede, jer bijaše strašno ogladnio. A Klok vrišti i bježi ko strijela. Jedva mu nekako uspije te se nakon dugog oblijetanja približi opet kavezu pa smuk! unutra i zatvori za sobom vrata. Medonja ostade izvan kaveza urlajući i bjesneći, dok je Klok drhtao, zatvoren, ko prut na vodi.

Lovac je odmah uvidio da tu nema šale, jer zvijer je bila ljuta i bijesna, pa bi mogla i njega i Jožića rastrgati. Skoči stoga što je brže mogao do svog konja, uzjaši i stade iz izvjesne udaljenosti da hvata medonju. Konačno mu uspije te ga vješto bačenim lasom sape oko vrata. Međutim je i Jožić dohvatio konopac pa ga je i on bacio na medvjeda, koji je u čas bio smotan i nemoćan. Klok se za to vrijeme izvukao iz kaveza, dohvatio nekakvu toljagu, pa da će i on na medvjeda, ali ga lovac Juravić zadrža i reče:

»Da mi ga njesi dirnuo. Ja moram paziti na to, da mi medonja ostane neozlijeden, inače mu ne valja krzno. E, moj majmune, nije ti to šala. Ovdje su medvjedi strašno divlji i da se nijesi brže bolje uspio uvući u kavez ode ti koža na pazar!«

Klok je razumio i pokunjio se.

»A hoćemo li skoro opet među ljude?« upita Jožić lovca.

»Upravo sam se spremao da odem, kad ste vi banuli amo«, reče Juravić. »Moji su drugovi otišli naprijed s ogromnim tovarom krzna i čitavim čoporom bizona, a sada ću i ja za njima. Idete i vi dakako?«

»Sasvim razumljivo,« odvrati Jožić. »Već smo zaželjeli da dodemo konačno opet među ljude. Neprestano se skićemo od nemila do nedraga, pa ćemo sasvim podivljati.«

»Naši će vas ljudi veselo dočekati. Ima tu mnogo naših. Donko Curać, Butković, Vidošićka i stotine drugih, koji će biti sretni, ako vas uzmognu upoznati.

»Kako dugo ćemo putovati, dok do njih dodemo!«

»Dragi moj, barem osam dana jašenja! Ovdje ti naime nema ni vlaka, ni automobila. Dok do prve farme dodeš polomit ćeš si kosti jašeći. No vi ste tvrdi i otporni, kako sam mogao razabrati iz vaših dosadašnjih pustolovina, pa ćete i to podnijeti . . .«

I zaista sutradan uzjahaše naši junaci na brze konje, kojih je Juranić imao nekoliko sa sobom, da mu nose tovar, i oni se otputiše prema sjeveru . . .

JEDNO PRIZNANJE NAŠEM LISTU.

Jedan naš prijatelj, uvaženi omladinski pisac, piše nam: »Mali Istranin« mi se veoma sviđa. I djeca ga vole. Ima nešto što ga odvaja od sličnih listova, a to je zanimljivost sadržaja i kratki pregledni članci. Ustrajte u tom za bolju budućnost naše sirotice Istre. Jer hiljade djece zadržću, kad ugledaju simboličnu sliku na naslovnoj strani, a to znači mnogo . . .

ŠTAMPANA JE DRUGA NAKLADA »VILINSKOG KOJA«

Prvu nakladu otkupila su u cijelosti sokolska društva za svoje naraštaje, pa smo morali naknadno štampati još 1000 komada. Tko nije još naručio knjižicu, neka to odmah učini, jer bi mogao ostati bez nje, a ovako ljepi dječji igrokaz teško da će tako skoro biti opet štampan.

Cijena je djeleu samo 3.— Din.

Škole i omladinska društva, ogranci Jadranske straže požurite se, da ne bude prekasno.

Svaki pretplatnik morao bi da nabavi barem jedan primjerak.

Z D R A V S T V O

U polarnim krajevima nema gripe. Nedavno se vratila iz Grönlanda jedna njemačka naučna ekspedicija, koja je tamo u vječnom snijegu i ledu proboravila nekoliko godina proučavajući tamo razne prirodne pojave. Vođa ekspedicije izjavio je da su polarni krajevi najzdravije podneblje na kugli zemaljskoj. Tamo nema nikakvih bakterija, koji bi prenašali zarazne bolesti. Iako su članovi ekspedicije stanovali u kućicama sazidanim od leda i često puta, radeći, stajali do koljena u vodi, nikad se nijedan od njih nije niti prehladio. Gripa i hunjavica su tamo nepoznate bolesti.

Istom kad su se vratili u Njemačku pojavila se među njima gripa.

Znoj od velike je važnosti za zdravlje čovječjega tijela. Za vrijeme napornoga rada ili kad trčimo naše se tijelo silno ugrije, ali jer koža neprestano izlučuje znoj, to se ta vrućina veoma ublaži. Inače bi tjelesna toplina bila tolika da bi čovjek prosto »izgorio« od vrućine. Oni ljudi, koji se slabo znoje ili koji se uopće ne znoje ne mogu raditi teške poslove, a nijesu sposobni ni da budu športaši. U južnim krajevima, gdje vlada velika vrućina zlo bi prošao onaj, koji se ne znoji. I životinje se znoje. Po cijelom se tijelu znoje konj i ovca, majmun se znoji samo na rukama, nogama i na nosu, mačka na golim šapama, dočim se pas uopće ne znoji. Zato on veliku vrućinu teško podnosi, ali se ispomaže time, što zijeva i plazi jezik, koji je vlažan, pa se isparuje i tako ga pomalo hladi.

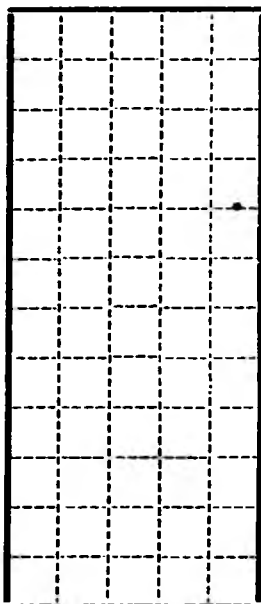
Liječenje crijevnoga katara. Profesor Dr. Reye iz Hamburga piše u jednom medicinskom listu, da je najbolje sredstvo za liječenje crijevnoga katara ovo: Bolesnik ne smije 12 do 24 sata apsolutno ništa drugo ni jesti ni piti, do li na fino naribane oguljene jabuke. Tako priredena jabuka ima da pojede što više može, no najviše 20 komada na dan i to u obrocima; na svaki obrok 100—200 grama. Profesor Reye kaže da je taj pokus izvršio kod 50 bolesnika, koji su svi болоvali na akutnom crijevnom kataru (žestokom proljevu), pa da su svi do jednoga (a bilo je među njima i odraslih i školske djece) nakon takvog liječenja posvema ozdravili.

KRIŽALJKA

Sastavio Božo Grossman
učenik III. razr. osnovne škole, Križevci

I

Muško ime
Narod u Aziji
Povjetarac
Naša zemlja pod tuđim jarmom
Stari narod
Sredstvo za pranje
Grabežljiva zvijer
Poljodjelac
Kontinent
Ograda uz vodu
Država u Evropi
Grad u Italiji

II

Od I do II imaš pred sobom.

TEHNIČKE NOVOSTI

Staklo. Što se sve već ne izrađuje iz stakla čuli smo u zadnjem broju našega lista. Posljednjih dana čitamo u novinama, da je uspješno načiniti takovo staklo, iz kojeg se mogu kuće graditi, a imade tu osobinu, da se iznutra sve vidi van, dočim onaj, koji je izvana ne može vidjeti onoga koji je u kući. Na taj se način čovjek ne će trebati bojati znatizeljnih susjeda. Ne će više trebati ni zastora na prozorima, ta i onako ga nitko izvana neće moći vidjeti, dok će on nevidljiv lijepo moći gledati tko se vrze oko njegove kuće.

Uredništvu »Malog Istranina«

u Zagrebu

Danas na moj rođendan bio sam presretan, kada sam dobio od mamice na dar 10.— Din. Već davno mi je želja, da mogu i ja nešto poslati u fond »Malog Istranina«. Nažalost nije mi prije bilo moguće. Zato me taj dar neopisivo razveselio. Od srca rado šaljem ga uz mnogo pozdrava dragoj braći Istranima s željom, da ih naskoro možemo pozdraviti i zagrliti.

10.— Din sam danas doznačio čekovnom uplatnicom.

Najljepše Vas pozdravljam

Štrigova — Medumurje 8. III. 1933.

Androlić Radenko
uč. IV, razr. osn. šk.

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeve
ulica 28. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeve ulica 28.
Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeve ulica 22a.